

SLOVENSKI

vestnik

Izdajatelj, lastnik in založnik: Dr. Franc Petek, Velikovec. — Uredništvo in uprava: Celovec-Klagenfurt, Gasometergasse 10, telefon 56-24. Glavni urednik: Rado Janežič, odgovorni urednik: Lovro Potočnik. — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Dravs, Celovec-Borovlje. — Dopolni naj se pošiljajo na naslov: Celovec-Klagenfurt 2, Postfach 124.

Letnik XV.

Celovec, petek, 22. julij 1960

Štev. 30 (949)

Ob osnutku zakona
o ugotavljanju manjšine

Ceprav o vsebini osnutka samega, ki je bil poslan vsem zainteresiranim v odobritev — le ne nam neposredno prizadetim in zato najbolj zainteresiranim! — ne moremo razpravljati, vendar lahko razpravljamo o dejstvu samem.

Ze dejstvo samo, namreč poskus izpolnjevanja z zaščito manjšine v Državni pogodbi prevzetih obveznosti z naknadnim ugotavljanjem le-te manjšine, je tako nerazumljivo, da moramo jasno spregovoriti. Človek namreč skoraj ne more verjeti, da je Avstrija, ki je pred kratkim s prijavo svoje pritožbe glede Južne Tirolske na OZN že drugič pokazala, da se noče zadovoljiti s formalno-pravnim reševanjem manjšinskega vprašanja, ker za obstoj sleherne manjšine ne zadostuje le formalna enakopravnost posameznika niti ne formalno-juridično reševanje manjšinskih zaščitnih določil, marveč je potrebna zaščita manjšine kot celote in še zaščita življenjskega prostora le-te — da je ta Avstrija zadržala prav na isto spolzko pot reševanja manjšinskih problemov, za katero terja obsodbo pred OZN. Človek se začudeno sprašuje, zakaj naša vlada sama prav v tem trenutku nudi Italiji priložnost, da se z opozorilom na ta najnovejši način formalno-demokratskega, niti ne več formalno-juridičnega, najmanj pa političnega reševanja manjšinskega vprašanja s strani Avstrije učinkovito brani OZN! Mislimo, da to nikakor ne bo v korist Avstrije, še manj pa njene manjšine na Južnem Tirolskem!

Zakaj torej ta spodrseljaj? Ali so velenemški nacionalisti in šovinisti, ki so, da bi preprečili uresničitev manjšinskih zaščitnih določil na Koroškem, leta 1955 neposredno po podpisu Državne pogodbe na tajnem sestanku na Stajerskem sklenili zahtevo po ugotavljanju manjšine, v resnici že tako močni, da se jim vlada tudi če gre proti lastnemu ugledu in proti interesom lastne manjšine, ne more ali ne upa več upirati?

Kako drugače naj človek razume nepojmljivi osnutek zakona o ugotavljanju manjšine, ki je v izrazitem nasprotju z vsemi sodobnimi mednarodnimi pogledi na ugotavljanje narodne pripadnosti, zlasti še v nasprotju z načeli in priporočili populacijske komisije OZN, ki za primer, kakor je naš koroški, jasno in določeno priporoča: „V deželah, kjer so lokalne etnične skupine, priseljenci ali njihovi otroci podvrženi asimilaciji in se hitro nauče vladajočega jezika, je najboljši način dobiti natančne podatke o poreklu in narodni pripadnosti ta, da se zbirajo podatki o materinskem jeziku.“

Ze po prvi svetovni vojni pa je Mednarodno sodišče v Haagu v podobnem primeru nedvoumno razsodilo: „Če pogodba o manjšinah ne pove izrecno, katere osebe pripadajo k manjšini, potem v tem še ni treba videti pomanjkljivosti, ki bi neogibno morala biti izpolnjena z novimi določbami. Pogodba ne bi dosegla svojega namena, če ne bi vzeli kot sklenjeno, da bodo pogodbeno zaščito uživale osebe, ki dejansko pripadajo takšni manjšini.“

V mednarodnih, zlasti sodobnih mednarodnih načelih torej ni najti nobene osnove za ugotavljanje manjšine zgolj po izpovednem načelu posameznika brez zveze ali celo v nasprotju z objektivnimi znaki narodnostne pripadnosti kakor jo po poročilih v listih predvideva predmetni osnutek, niti tako ugotavljanje nima osnove v Državni pogodbi, katere člen 7 v zaščito slovenske in hrvaške manjšine nasprotno po svojem nastanku in po svoji formulaciji sili k tolmačenju, da so predstavniki štirih velikih sil razumeli pod pojmom „manjšine“ po jeziku in poreklu objektivno dano skupino ljudi na prizadetem ozemlju.

Končno predmetni osnutek nasprotuje tudi sodobnim znanstvenim pogledom na nacionalno vprašanje in to ne nazadnje nemških in avstrijskih znanstvenikov, da omenimo samo dr. Güntherja Deckerja, dr. Johannesja Messnerja in znanega avstrijskega profesorja mednarodnega in državnega prava dr. Felixa Ermacora, ki v svojem letos objavljenem članku „Koroško manjšinsko vprašanje kot pravni problem“ ugotavlja, da že stari priznani avstrijski manjšinski teoretiki Herrmann, Hugelmann in Bernatzik priznavalni princip za ugotavljanje manjšine odklanjajo in sam več ali manj daje pobudo za uporabo teritorialnega principa po zgodovinskih vidikih, kakor

Mali obmejni promet med Avstrijo in Jugoslavijo

važen prispevek k izboljšanju odnosov med obema državama

Prejšnji teden je uradno stopil v veljavo sporazum o ureditvi malega obmejnega prometa med Avstrijo in Jugoslavijo, ki je bil podpisan 18. marca letos med obiskom zunanega ministra dr. Kreiskega v Beogradu.

Sporazum o obmejnem prometu določa načelno deset-kilometrski pas na obeh straneh državne meje in je v bistvu zgrajen na svoječasnem sporazumu o dvolastnikih. Pač pa so bile ugodnosti z novim sporazumom razširjene na vse stalno prebivalstvo tega področja in bodo avstrijski oziroma jugoslovanski državljani, ki stalno prebivajo na tem ozemlju, lahko s posebno stalno obmejno propustnico potovali štirikrat mesečno čez mejo.

Vsakokratno bivanje v sosedni obmejni coni je omejeno na 60 ur, potovanje čez mejo pa bo omejeno na obmejne prehode, ki bodo navedeni v izkaznici. Sicer bo na izbiro pet takih prehodov, vendar bo treba v obeh smereh prestopiti isti prehod. V celoti pa določa sporazum 37 cestnih in

rečnih ter 4 železniške prehode. Za mladoletnike do 16 let starosti veljajo še posebni predpisi, po katerih bodo smeli prestopiti mejo le v spremstvu staršev ali drugih oseb, če bodo vpisani v njihovih izkaznicah.

Glede prenosa blaga in denarja v okviru

malega obmejnega prometa bodo na obeh straneh veljali avtonomni predpisi. Prav tako se bodo morali koristniki tega sporazuma tudi glede prijavljanja ravnati po predpisih, ki veljajo v državi, v katero bodo potovali. Za pravilno tolmačenje in izvajanje sporazuma bo ustanovljena posebna mešana komisija.

Izkaznice za obmejni promet bodo v Avstriji izdajala okrajna glavarstva, v Jugoslaviji pa okrajni ljudski odbori oziroma oddelki za notranje zadeve; predvideno je tudi medsebojno vidiranje izkaznic. Čeprav je začel sporazum formalno že veljati, bo nedvomno trajalo še več tednov do izdaje prvih propustnic, ker še niso urejena vsa tehnična vprašanja.

Prizadevanja za sprostitve obmejnega prometa med Avstrijo in Jugoslavijo so že stara. Ne samo, da je podoben sporazum veljal že pred drugo svetovno vojno, marveč si je zlasti Jugoslavija tudi po vojni močno prizadevala za ureditev, ki bi olajšala prehod čez mejo med obema sosednima državama. Tako se je Jugoslavija zavzemala tudi za bistveno širši obmejni pas, vendar njeni tozadevni predlogi niso našli ugodnega odmeva, ker je Avstrija klonila pred listimi krogi, katerim ni do izboljšanja odnosov med Avstrijo in Jugoslavijo. Gre predvsem za nacionalistične elemente, ki so že ob prvih vesteh o obmejnem prometu zagnali besen krik in si izmislili celo bajke o „gospodarski škodi“, ki jo bo taka ureditev povzročila Avstriji. V svojem šovinizmu pač zgubljajo tla stvarnosti in se zatekajo k argumentom, katerih prozornost in resnično ozadje so povsem očitni. Pri tem je seveda razumljivo, da zaidejo v smešna protislovja in je vsakomur jasno, kaj se skriva za njihovimi besedami proti olajšanju prehoda meje, ko pa v isti sapi rohnijo proti „železni zavesi“. Dejstvo namreč je, da to „zavezo“ prav oni ustvarjajo, ker se bojijo, da bo obmejni promet še nadalje izboljšal odnose med sosednimi državami in narodi.

Ravno v tej smeri pa je treba iskati njihovo „zaskrbljenost“, tembolj, ker žive v velikem delu meje na obeh straneh pripadniki iste narodnosti in je pričakovati, da bo obmejni promet uspešno vplival tudi na slike med Slovenci to- in onstran državne meje — še posebno na kulturnem področju. Zato smo koroški Slovenci že od vsega začetka pozdravili prizadevanja za olajšave pri prehodu meje, ne samo, ker bodo s tem lahko intenzivirani medsebojni stiki med manjšino in matičnim narodom, marveč tudi in predvsem zato, ker bo sproščeni obmejni promet bistveno vplival na odnose med Avstrijo in Jugoslavijo sploh. Od razvoja teh odnosov pa je v veliki meri odvisno tudi nastrojenje večinskega avstrijskega naroda do slovenske manjšine, ne nazadnje, ker bo povečana izmenjava nujno razblinila tudi razne pomisleke in nezaupanje na avstrijski strani.

Vsekakor so tesnejši stiki ob meji pozitivno dejstvo, ki bo prispevalo k izboljšanju odnosov med obema državama, hkrati pa pomagalo reševati še nerешena vprašanja med Avstrijo in Jugoslavijo.

Avstrijski generalni konzulat
v Ljubljani

Kakor sporočajo, je ministrski svet na Dunaju imenoval na svoji zadnji seji v torek bivšega ravnatelja deželnih uradov Karla Newola za avstrijskega generalnega konzula v Ljubljani.

Dan vstaje slovenskega ljudstva

Danes praznuje vsa Slovenija, danes obhaja slovensko ljudstvo svoj veliki praznik — Dan vstaje, ki spominja na zgodovinsko prelomnico pred devetnajstimi leti, ko je počila na slovenski zemlji prva partizanska puška in je slovensko ljudstvo začelo junaški boj proti nacifašističnemu nasilju, boj za svobodo in lepšo bodočnost.

Številne proslave in prireditve ob tem dnevu pa so tesno povezane tudi z veličastno zmago, ki jo je slovenski narod izbojeval v težkih letih narodnoosvobodilne borbe. Zlasti pa so povezane s spominom na velikanske žrtve, ki jih je moral enmilijonski narod doprinesiti za svojo osvoboditev in svoj obstoj.

Tako je bila zadnja nedelja veličastna proslava ob 15-letnici osvoboditve v Begunjah, na mestu, kjer so se v zadnji vojni dogajali največji zločini Gestapa na Slovenskem. 12.000 ljudi, med njimi 405 otrok, je šlo v štirih letih skozi Begunje v smrt v Dragi, v trpljenje in večinoma v smrt v taboriščih.

Na proslavi v Begunjah, kjer se je zbralo okoli 10.000 ljudi, je zbranim spregovorila podpredsednica Glavnega odbora Socialistične zveze delovnega ljudstva Slovenije Vida Tomšičeva, ki se je uvodoma spomnila strašnih žrtev zadnje vojne, katere je zahtevala 52 milijonov mrtvih. Vendar se danes ponovno dvigajo temne sile in z vzmernostjo ter budno spremljamo — je med drugim poudarila — pojave ožiljanja fašizma, poskuse, da bi komaj po petnajstih letih od konca druge svetovne vojne še isti ljudje, ki jim poraz ni izbil iz glav rasističnih idej o „Herrenvolku“, pridobili mladino, zaledje za nove pohode po svetu. V Zahodni Nemčiji se spet krepi neonacistično gibanje, nacistični in fašistični elementi poskušajo dvigniti glave v Avstriji in Italiji. Še so dežele, kjer najdejo vojni zločinci varno zatočišče.

Ko je govorila o trenutnem položaju v svetu, je poudarila, da morejo mir zagotoviti samo taki mednarodni stiki, ki bodo enakopravno povezovali vse dežele sveta. V tem razvoju predstavlja politika Jugoslavije in drugih izvenblokovskih dežel važen faktor miru na svetu. Govoreč o notranji politiki in gospodarskem razvoju Jugoslavije pa je dejala, da so doseženi gospodarski uspehi najboljši dokaz rezultatov novih socialističnih družabnih odnosov.

so n. pr. cona A in B iz leta 1920 ali ozemlje, za katero je veljala odredba o dvojezičnem šolstvu iz leta 1945, ali vsaj pobudo za povezavo priznavalnega načela in objektivnih znakov ter teritorialnega principa. V članku pride do zaključka, da bi odgovorni avstrijski politiki — kot zgled za razvoj avstrijske manjšine na Južnem Tirolskem — v smislu resolucije konsultativnega zbora Evropskega sveta št. 136157 z dne 29. 10. 1957 morali skrbeti za krepitev slovenske narodnosti na Koroškem in manjšinsko vprašanje obravnavati predvsem kot politično in ne toliko kot pravno vprašanje.

To sicer dela in zahteva Avstrija v primeru Južne Tirolske, predmetni osnutek zakona za ugotavljanje manjšine pa kaže čisto drugačno smer. S predvidenim poskusom reševanja manjšinskih problemov proti vsem sodobnim mednarodnim in znanstvenim tozadevnim principom in proti jasnim določilom Državne pogodbe predvsem osnutek tudi kaže, da Avstrija nikakor ni voljna, da bi pri reševanju našega vprašanja upoštevala v zaključnem komunikaciju o nedavnem obisku našega zunanega ministra dr. Kreiskega v Beogradu izražene pobude FLR Jugoslavije, niti se osnutek ne ujema s stališčem Avstrije same v tem komunikaciju, češ, da bo reševala vprašanje v duhu avstrijske ustave in člena 7 Državne pogodbe ter poskušala stanje konsolidirati v sporazumu z manjšino. Zakon namreč, ki stremi za tem, da odstrani v Državni pogodbi prevzete in s tem ustavne obveznosti, je v svojem bistvu proti duhu ustave in poskus reševanja manjšinskega vprašanja proti vsem stvarnim predlogom in tehtnim ugovorom prizadete manjšine, ne pomeni konsolidacije v sporazumu z manjšino, marveč najmanj roganje manjšini, če že ne njeno izrazito izzivanje!

Zato more biti in bo tudi ta zakon, če bi bil osnutek kljub vsej njegovi nakazani problematičnosti od parlamenta le sprejet, le člen v verigi za prizadeto manjšino nesprejemljivih problematičnih manjšinskih zakonov več in nikdar ne bo rešil manjšinskega vprašanja, kakor tako imenovani manjšinski šolski zakon ni rešil slej ko prej perečega šolskega vprašanja niti ni sodnijski zakon izvedel določila člena 7 o uporabi slovenskega uradnega jezika pred sodišči. S takim papirnatim glasovanjem se ne da rešiti manjšinskega vprašanja, še manj pa spraviti s sveta živemu ljudstvu, ki se ga ni dalo izbrisati niti ne z najhujšim nacističnim nasiljem. Ko je namreč gauleiter Rainer predrzno javil fiverju, da je izpolnil po Fricke dano mu naročilo, da naj napravi vso koroško deželo nemško, je odmev slovenskih partizanskih pušk z gora in iz gozdov govoril popolnoma drugačen jezik; in ko se bo po rezultatu v svojem bistvu proti manjšini in njeni zaščiti naperjenega, v nasprotju z vsemi sodobnimi mednarodnimi principi za reševanje narodnostnega vprašanja stoječega glasovanja, kakršen že bo ta rezultat, nemškemu nacionalistom in nacistom na Koroškem morda zdelo, da so po 40 letih le uspeli izpolniti dr. Lemischevo naročilo, da morajo v dobi ene same človeške generacije manjšinsko vprašanje „po koroško“ rešiti, bo slovensko ljudstvo na Koroškem še živelo in le še bolj odločno in nenehno terjalo svoje pravice!

Koroški Slovenci nikakor ne želimo takega razvoja, marveč iskreno želimo sporazumno rešitev — tako konsolidacijo, ki bo končno zagotovila enakopravno in mirno sožitje obeh sosednih narodov v korist miru v tem delu sveta. Dosedanje reševanje in zlasti še predmetni osnutek pa brez dvoma niso pot k temu cilju!

Mnenje drugih:

Führende Persönlichkeiten der Kärntner ÖVP erklärten uns heute, dass die sozialistischen Pläne, bei der im kommenden Jahr stattfindenden Volkszählung die Kärntner Windischen als Slowenen zu deklarieren, von der Volkspartei energisch abgelehnt werden. Die Kärntner Volkspartei ist der Auffassung, bei der Volkszählung müsse auf die Tatsache Bedacht genommen werden, dass die Windischen sich nicht als Slowenen, sondern als eigene Sprachgruppe betrachten.

Die Ergebnisse der Volkszählung dürften jedoch insofern in den Hintergrund treten, als das Innenministerium den Entwurf des seit langem geforderten Minderheitenfeststellungsgesetzes fertiggestellt und zur Begutachtung ausgegeben hat. Diesem Entwurf zufolge sollen jene Kärntner als Slowenen gelten, die sich als solche bekennen. An einem bestimmten Tag, der noch endgültig festgelegt werden soll, werden alle wahlberechtigten Gemeindeglieder (ähnlich wie bei der Nationalratswahl) in den Kärntner Bezirken Hermagor, Villach (Land), Klagenfurt (Land) und Völkermarkt an die Wahlurnen gerufen werden und einen Stimmzettel erhalten, auf dem einzig die Frage zu beantworten sein wird: Sind sie Angehöriger der slowenischen Minderheit? Diese Frage wird mit „Ja“ oder „Nein“ zu beantworten sein. Die Zählung der Stimmen wird genau die Zahl jener Kärntner des gemischtsprachigen Gebietes ergeben, die sich als Slowenen fühlen. Dadurch wird auch das zahlenmäßige Gewicht klar werden, das die slowenische Volksgruppe in Kärnten tatsächlich besitzt.

Slowenische Politiker haben allerdings erklärt, sie würden ein solches Abstimmungsergebnis nicht anerkennen, da sie die Zugehörigkeit zur slowenischen Volksgruppe nur nach sogenannten „objektiven Gesichtspunkten“, wie Beherrschung der slowenischen Sprache, slowenisch klingender Name usw. festgestellt wissen wollen. Das Bekenntnis zu einer Volksgruppe könne dabei keine Rolle spielen.

„Südtagespost“, 8. 7. 1960, Graz

Kot je znano, slovenska manjšina na Koroškem zavrača tak način ugotavljanja manjšine, zavrača „načelo opredelitve“ (Bekennensprinzip) sploh. Načelo opredelitve je že samo na sebi in če se ga uporablja v drugačnih okoliščinah kot vladajo na Koroškem, sicer uporabno in relativno demokratično, toda v konkretnem primeru bi vodilo do popolnoma nerealnih, napačnih rezultatov.

Ce bi hoteli za res ugotoviti, koliko pripadnikov slovenske manjšine je danes na Koroškem — po desetletjih vsakovrstne raznarodovalne politike do Slovencev od psihološkega nasilja do nasilnih deportacij — potem bi morali prej ustvariti pogoje, v katerih bi bila taka ugotovitev praktično mogoča. Načrtno gospodarsko zapostavljanje, veleniška nacionalistična gonja, ki jo še danes neovirano vodita že v 19. stoletju ustanovljeni šovinistični organizaciji (Südmärkte, Heimatdienst), bolj ali manj odkrito sumničje o „iredentizmu“ koroških Slovencev, podpiranje absurdne ideje o tretjem narodu, tako imenovanih vindišarjih, s strani nekaterih vplivnih političnih krogov — vse to so okoliščine, v katerih se vsaj velik del, če ne pretežni del manjšine, ne bi opredelil tako, kot bi se, če teh činiteljev ne bi bilo.

Vse to je odgovornim političnim forumom v Avstriji dobro znano, saj so koroški Slovenci že večkrat natančno obvestili avstrijsko vlado o pogojih, v katerih žive. Njihovo stališče, naj bi na ozemlju, na katerem živita oba naroda, generalno uvedli sistem dvojezičnosti v javnem življenju, je posledica spoznanja, da vodi dvojezičnost k enakopravnosti, občutek enakopravnosti pa je osnovni pogoj za nacionalno opredelitev. Dvojezičnost je torej pogoj za nadaljnji obstoj slovenske manjšine na Koroškem.

Zaradi teh razlogov in pa, ker 7. člen državne pogodbe iz 1955. leta ne nalaga avstrijski vladi, naj manjšino šele „ugotovi“, marveč obstoj manjšine preprosto predstavlja, so predstavniki manjšine načelno proti osnutku zakona o ugotavljanju manjšine.

„Delo“, 12. 7. 1960, Ljubljana

Die Behauptungen der Slowenenführung, dass in Kärnten 80.000 Slowenen und mehr wohnen und dass diesen Slowenen die im Staatsvertrag zugedachten Rechte nicht gewährt werden, diese Unwahrheiten haben zu grossem Unmut bei der Kärntner Bevölkerung geführt. Hat doch in Wirklichkeit die nur kleine slowenische Minderheit in Kärnten alle und mehr Rechte als die grosse Mehrheit der deutsch- und windischsprechenden Bevölkerung. Österreich hat den Slowenen in Kärnten Zugeständnisse gemacht, die weit über die Verpflichtungen im Staatsvertrag hinausreichen, z. B. das slowenische Gymnasium u. a. politische und wirtschaftliche, wie auch kulturelle Vorrechte, die der Mehrheit nicht gewährt werden. Dem Wunsch der grossen Mehrheit des Kärntner Volkes, den Beschlüssen des Minderheitenausschusses des

Vzorčni velesejem v Dornbirnu

Predarlška, v kateri je tudi mesto Dornbirn, je najmanjša avstrijska zvezna dežela in šteje okoli 225.000 prebivalcev. Predarlška ni več, kakor je bila v prejšnjih časih, dežela poljedelcev, živinorejcev in gozdnega gospodarstva, temveč se je razvila v najbolj industrijsko pokrajino v državi. Po novjšem štetju ugotavljajo 340 industrijskih obratov. Industrijska podjetja so na splošno tako porazdeljena, da ne izmaličujejo prirodne slike pokrajine, ki je zaradi svojih pokrajinskih mikavnosti zelo privlačna in zaželjena turistična, torej tujskopromelna dežela, posebno tudi zaradi ugodne lege, kajti 80 odstotkov deželne meje je hkrati državna meja.

Vsem industrijskim obratom daleč prednjači tekstilna industrija z vsemi odtenki ter so si njeni izdelki osvojili ter se uveljavili na mednarodnem trgu s kvalitetnim konkurenčnim blagom. V tekstilni in oblachilni industriji je zaposlenih 21.000 oseb, to je 27 odstotkov vseh delojemalcev. Iz Koroške je v tamkajšnji tekstilni industriji zaposlenih nad 3000 delojemalcev, med temi veliko iz našega dvojezičnega ozemlja in kakor smo na tiskovni konferenci slišali, so opdelavniki zadovoljni s koroškimi delovnimi močmi. Značilno pa je, da podjetniki kljub silno razviti avtomatizaciji obratovanja tožijo, da imajo premalo človeških delovnih moči ter je ta zadeva zelo pereča vprašanje. Pri tem pa je zanimivo, da se iz Predarlške dnevno 7000 delavcev vozi na delo v Švico ter nihajo med Predarlško in Švico. Vzrok temu bo seveda v tem, ker v Švici v frankih dobro zaslužijo, živijo pa v Avstriji, kjer švicarska valuta precej izda.

Predarlška demonstrira svojo gospodarsko moč in razvoj na vsakoletnih poletnih velesjemih v Dornbirnu, ki je hkrati avstrijski tekstilni strokovni velesjem. Z velesjem v Dornbirnu so začeli leta 1949 ter so jih od tega časa razvili v pomembno in veliko mednarodno gospodarsko prireditve. Razen tekstilnega sektorja je na velesjemu tudi prikaz vrste drugih gospodarskih pod-

ročij, kakor strojna in orodna industrija, mizarstvo in drugo. Posebno pozornost posvečajo ob priložnosti velesjema modnim revijam, kar vsekakor sovпада v to področje.

Letošnji eksportni vzorčni velesejem v Dornbirnu bo od 5. do 14. avgusta 1960 ter bo pod častnim pokroviteljstvom trgovskega ministra dr. Bocka, ki ga bo tudi otvoril. Blagovni vzorci bodo od tovarnarjev in trgovinskih agencur na vpogled iz vseh avstrijskih zveznih dežel, razstavljale pa bodo tudi tvrdke iz Zahodne Nemčije, Francije, Italije, Švice, Švedske, Danske, Holandske, Belgije, Anglije, Irske, Češkoslovaške, Kanade in Amerike.

Mednarodna tekstilna industrija bo vzemala dve tretjini pokrite velesjemske prostornine s tekstilnimi surovinami, pol — in finalnimi izdelki, oblekami in perilom, s tekstilnimi stroji in aparati, barvami, kemičnimi vlakni ter tekstilnimi pripomočki vseh vrst. Letos bo po štiriletnem presledku tudi razstava o zmogljivosti predarlške obrti.

Dornbirnški velesejem razpolaga s trinajstimi velikimi razstavnimi halami, med temi so štiri izgradili v zadnjih letih v moderne zgradbe z več nadstropji.

Koroška bo na tem velesjemu zastopana z dvema tvrdkama, med tema Leitgebov lesni kombinat v Sinči vasi z lesnovlaknastimi ploščami. Zelo številni pa je obisk koroških trgovcev na tekstilnem velesjemu, ker nabavljajo tekstilije povečini na Predarlškem.

Na velesjem pričakujejo množičen obisk, ker že lani ga je obiskalo 250.000 oseb iz petdesetih dežel.

Dunajski jesenski velesejem

Letošnji dunajski jesenski velesejem bo v tednu od 4. do 11. septembra. Velesjem bo 72. po vrsti ter bo njegov mednarodni značaj poudarjen s številno udeležbo evropskih in prekomorskih držav v obliki reprezentativnih razstav.

Predolga je čakalna doba za rente

Pokojninski zavarovalni zavod za delavce, deželni urad v Grazu, sporoča, da je zavarovalnica izplačala meseca maja 76.763 rent. V skupini direktnih rentnikov je izplačala 22.687 invalidskih, 19.969 starostnih in 1.601 starostno zavarovalno rento. Med rentami za pokojnikove družine so izplačali 23.192 vdovskih in 3.314 sirotinskih rent.

V skupini direktnih rentnikov prevladujejo prejemniki invalidskih rent. To pomeni, da mora zavarovalnica dovoljevati rente mnogim delavcem prej, preden da dosežejo določeno starostno mejo. Hkrati sporoča zavarovalni zavod tudi, da bo zavarovalnica skušala v bodoče še bolj izpopolniti zdravstveno-preskrbovalne ustanove, da bi s temi omejila ta razvoj.

Statistika pove vendar zelo jasno, da premnogo delovnih ljudi ne doseže starostne dobe, ki je po našem socialnozavarovalnem zakonu predvidena s petinšestdeset letom starosti, ko lahko vstopijo v zaslužni pokoj. Mnogi opešajo prej, moči si izčrpajo in izpodkopljejo zdravje zaradi intenzivnejšega in odgovornejšega delovnega procesa in neverjetno hitrega tempa življenja ter postanejo nesposobni za izpolnjevanje poklicnih dolžnosti. Če tak človek ne umrje, mu morajo nakazovati skromno invalidsko rento in šele, ko postaja

65 let star, ga uvrstijo med direktne rentnike. Zaradi tega bi bil čas, da bi čakalno dobo za pravico do starostne rente znižali, ker človek, ki se od rane mladosti peha pri stroju, v premogovnih jamah in na najrazličnejših drugih delovnih mestih, vedno v službi drugih, zasluži, da se mu privoščiti lep življenjski večer, ki bi ga mogoče uživali še pri kolikor tolikšni prispebnosti. V nekaterih državah so takšno socialno prednost že uvedli, kakor na primer tudi v sosedni Jugoslaviji.

Nov hidroenergetski sistem v Jugoslaviji

Na Trebišnjici v Dalmaciji so začeli graditi nov hidroenergetski sistem, ki bo obsegal centralo Dubrovnik in centralo na jezuru Grančarevo. Po dograditvi — predvidoma konec leta 1965 — bosta obe elektrarni proizvajali skupno blizu 2,2 milijarde kWh električne energije na leto.

Trebišnjico bodo zgradili z jezom, ki bo dolg kakih 100, širok pa 400 m. Za njim bo nastalo umetno jezero s približno 1,1 milijarde kubikov vode. Dovodni predor za elektrarno Dubrovnik pa bo dolg kakih 16,5 km in bo eden izmed največjih te vrste v Evropi.

Nova določila društvenega zakona

Notranje ministrstvo pripravlja novelizacijo društvenega zakona ter poudarjajo, da bodo nova določila sprejeta na podlagi večletnih izkušenj. Tako bodo imele društvene oblasti po novih predpisih možnost prepovedati delovanje društva, pri katerem

Kärntner Landtages und der unpolitischen Heimatverbände entsprechend wurde nunmehr das Minderheitenfeststellungsgesetz fertiggestellt. Der Entwurf wird den interessierten Stellen zur Begutachtung und dann dem gesetzgebenden Haus zugeleitet.

„Kärntner Nachrichten“, 16. 7. 1960, Klagenfurt

Beograd. — Ameriški državni podsekretar v ministrstvu za zunanje zadeve Douglas Dillon je po svojem obisku na Dunaju prispel v Beograd, kjer je imel te dni razgovore z najvišjimi predstavniki Jugoslavije o vprašanjih, ki se nanašajo na odnose med Ameriko in Jugoslavijo.

Los Angeles. — Novoizvoljeni demokratski kandidat za predsednika ZDA, John Kennedy, je po izvolitvi izjavil, da bo v primeru, da bo izvoljen za novega ameriškega predsednika, zahteval od ameriškega ljudstva posebne žrtve, da bi poravnali škodo, ki sta jo povzročila republikanska uprava in predsednik Eisenhower. O svojem programu je Kennedy dejal, da le-ta vsebuje namesto ostrejšše retorike proti Sovjetski zvezi poziv k še večjim žrtvam.

Havana. — Kuba in Združena arabska republika sta za eno leto podaljšali dosednji trgovinski sporazum. Hkrati sta podpisali dodatni protokol, ki določa obojestransko blagovno izmenjavo v skupni vrednosti 15 milijonov dolarjev.

Lagos. — V Zahodni Nigeriji sta bili razpuščeni obe zbornici krajevnega parlamenta in so za 8. avgust razpisane nove parlamentarne volitve. Zahodna Nigerija je ena izmed treh avtonomnih pokrajin največje britanske kolonije, federacije Nigerije. V britanski spodnji zbornici pa je bil predložen zakon, po katerem naj bi Nigerija letos oktobra dobila svojo neodvisnost.

Strasbourg. — Avstrija je predložila evropski komisiji za človečanske pravice pritožbo proti Italiji, kateri očita nepravilnosti v svoječasnem procesu v južnotirolski vasi Pfunders, kjer je bila skupina mladih južnih Tirolcev zaradi umora nekega carinika obsojena na večletno ječo. V avstrijski pritožbi je rečeno, da je Italija s tem procesom kršila konvencijo o človečanskih pravicah.

Moskva. — Na povabilo sovjetske vlade je prispela na obisk v Sovjetsko zvezo skupina britanskih parlamentarcev, ki si bodo ogledali razne ustanove ter razgovarjali s sovjetskimi predstavniki.

Heidelberg. — Na nedavnem zasедanju evropskih astronomov v Heidelbergu so sklenili, da bodo v Južni Afriki zgradili „evropski observatorij“, ker je tamkajšnji kraj baje najbolj primeren za tako ustanovo. Gradnja observatorija bo stala 20 milijonov nemških mark, vzdrževanje pa letno še milijon mark. Vendar pravijo, da so sredstva že zagotovljena.

Buenos Aires. — Pred nekaj dnevi je v tako imenovanem hrvaškem klubu v Buenos Airesu eksplodirala bomba, ki je dve osebi ubila, 20 pa ranila. V zvezi s tem poudarjajo, da je prišlo do atentata zato, ker so se v klubu srečali prijatelji pred nedavnim aretiranjem krvnika Židov Eichmanna s pristaši pred meseci umrlega vojnega zločinca Pavličiča.

Tokio. — Po prisilnem odstopu starega predsednika japonske vlade Kišija je japonski parlament za novega premiera izvolil dosednjega ministra za trgovino in industrijo Hajata Ikedo.

Washington. — Amerika bo spet pričela z atomskimi poskusi in napoveduje za prihodnji dve leti enajst atomskih poskusnih eksplozij pod zemljo, katerim bo v istem razdobju sledilo še 21 poskusov s tako imenovanim konvencionalnim razstrelivom. Za navedene poskuse je bilo odobrenih 66 milijonov dolarjev, to je okroglo 1.650.000.000 šilingov.

Moskva. — Sovjetska zveza je protestirala proti ameriškim načrtom, po katerih nameravajo oborožiti Zahodno Nemčijo z raketami. V tej zvezi je bila ameriški vladi poslana posebna nota.

Manjšinsko šolstvo v Srbiji

V Srbiji, ki ni le največja jugoslovanska republika, marveč prebiva na njenem ozemlju tudi največ narodnih manjšin, je manjšinsko vprašanje kot po vsej Jugoslaviji urejeno tako, da uživajo manjšine vse pravice in popolno enakopravnost, tako da pripadniki manjšin nimajo vzroka počutiti se kot državljani druge vrste. Soudeleženi so na vseh področjih političnega, kulturnega, gospodarskega in sploh javnega življenja ter kot enakopravni soodločajo v vseh problemih življenja.

Posebno mesto zavzema v Srbiji manjšinsko šolstvo in imajo pripadniki manjšine možnost, da se svobodno odločijo ali za čiste manjšinske šole ali pa za dvojezično šolstvo, ki zavzema vedno večji obseg in katerega glavni namen je, da se otroci tako manjšinskega kakor tudi večinskega naroda v skupni šoli vzgajajo v obeh jezikih in tako ustvarjajo pogoje za medsebojno razumevanje in prijateljsko sožitje.

Novi zakon o organizaciji šol, v katerih imajo pouk v jezikih narodnih manjšin, odpira še širše možnosti pripadnikom narodnih manjšin, da si pridobijo znanje v šolah vseh stopenj. Po tem zakonu si razen predmetov, ki so obvezni za vse učence, pridobivajo tudi posebno znanje iz materinega jezika, književnosti in zgodovine.

Uveljavljanje ustavnih načel o pravicah in enakopravnosti vseh narodnih manjšin se zrcali tudi v vedno večjem številu šol, učencev in učiteljev, posebno še v tistih krajih, ki so bili pred vojno gospodarsko nerazviti in na nizki stopnji izobrazbe. Na Kosmetu, kjer je bilo v šolskem letu 1938/39 od skupno 32.790 učencev 11.876 šiptarskih otrok, zajema zdaj osnovna izobrazba nad 90.000 pripadnikov te manjšine. Podobno je tudi položaj glede otrok bolgarske in turške narodnosti.

V primerjavi z letom 1939/40 se je število osnovnih šol za pripadnike narodnih manjšin povečalo v Srbiji trikratno, število razredov skoraj štirikratno, učencev dvain-

polkratno, število šol druge stopnje pa celo petkratno. Otroci narodnih manjšin tudi v čedalje večjem številu obiskujejo razne strokovne, višje in visoke šole. Veliko pozornost pa posvečajo oblasti tudi šolanju učiteljskega naraščaja za manjšinske šole. V šolskem letu 1958/59 se je na primer prijavilo za učiteljski poklic v teh šolah šestinpolkrat več dijakov kot pred vojno. Poleg tega pa se pristojni organi trudijo, da bi s pedagoškimi seminarji, tečajji in drugimi oblikami čim prej in čim popolneje zadovoljili potrebe po tej vrsti učiteljev in profesorjev.

Na višji pedagoški šoli v Novem Sadu so ustanovili katedre oziroma skupine za madžarski jezik in književnost, kakršni delujeta tudi na ondojni filozofski fakulteti. Na filozofski fakulteti v Beogradu se uče študentje razen drugih slovanskih jezikov tudi jezike slovaške, češke in bolgarske manjšine; v orientalski skupini pa se študentje lahko uče tudi turškega in šiptarskega jezika. Na višji pedagoški šoli v Zrenjaninu imajo odsek za rumunski jezik in književnost, na šoli v Prištini so ustanovili skupino za šiptarski jezik, prihodnje leto

pa bo na višji pedagoški šoli v Nišu ustanovljena še skupina za bolgarski jezik in književnost.

Posebno uspešno pa se, kakor že povedano, razvijajo dvojezične šole, ki se vedno bolj vključujejo v življenje skupnosti in pomagajo odpravljati pojave nacionalne izolacije ter druge predsodke — skratka, ki odstranjujejo zadnje ovire za tesno sodelovanje in enakopravno sožitje med pripadniki večinskega naroda in pripadniki narodnih manjšin. Prav te šole so postale kovačnice novega duha, duha bratske povezanosti vseh državljanov skupne domovine.

Slovenske čitalnice v Clevelandu

Slovenski izseljenci, ki živijo daleč po svetu, kljub temu, da so morda že pred mnogimi desetletji zapustili rodni kraj, še niso zgubili povezave s staro domovino. Vživali so se sicer v nove razmere, toda ostali so zvesti narodu in materini govoric. O tem govorijo mnoga društva, v katerih povsod, kjer živijo Slovenci, pridno

gojijo slovensko pesem, slovensko igro in slovensko prosveto sploh.

Močna vez med novo in staro domovino jim je tudi slovenska knjiga. Zato imajo poleg knjig na domači knjižni polici bogato založene knjižnice tudi po raznih družtvih. Samo v Clevelandu imajo na primer tri večje knjižnice ali čitalnice, kot jim pravijo. Slovenska narodna čitalnica, ki je bila ustanovljena že leta 1906, je imela ob svoji 40-letnici (leta 1946) 1500 različnih knjig slovenskih pisateljev ter lepo število prevodov iz tujih literatur. Od takrat se je število knjig še pomnožilo. Čitalnica hrani tudi dragocene vezane letnike slovenskih časopisov iz Amerike. — Slovenska delavska čitalnica, ki je odsek Slovenskega delavskega doma, je bila ustanovljena leta 1927 in ima prav tako nad 1500 slovenskih knjig ter je naročena na več listov iz Amerike in Slovenije. Tretja je čitalnica Slovenskega doma. Ustanovljena je bila leta 1920 in ima danes blizu 2000 različnih slovenskih knjig. Poleg tega pa ima precej slovenskih knjig tudi glavna mestna knjižnica.

Podobno je tudi v drugih krajih, kjer prebivajo Slovenci. Vendar je pri vseh teh ustanovah opaziti pojemanje zanimanja za čitanje. Vzrok temu ni le v tem, da mladina z redkimi izjemami ne zna več brati slovensko, marveč tudi v splošnem pojavu, da mlada generacija ne kaže več tistega veselja do knjige, kot je bilo to prej.

KULTURNE DROBTINE

● Salzburgsko Doželno gledališče bo imelo v prihodnji gledališki sezoni 14 premier, ki se jim bodo pridružila še gostovanja raznih drugih gledališč, med njimi verjetno tudi Burgtheater iz Dunaja.

● Poseben Giglijev muzej so odprli v italijanskem mestu Recanati. Razstavljeni so kostumi, ki jih je slavni tenorist nosil v 62 operah, ko je nastopal širom sveta. Poleg tega so v muzeju zbrana razna darila in odlikovanja Giglija, kakor tudi razni spisi in predmeti, ki spominjajo na njegovo življenje.

Uspelo srečanje slovenskih izobražencev

Zadnji terek se je v Selah zbralo lepo število slovenskih izobražencev na letošnjem sestanku, katerega spored je bil pester ter po izbrani tematici predavanj zelo zanimiv. Za pretežno večino zbranih je bil pregled, ki ga je o položaju slovenske manjšine v Italiji podal dr. Svilič iz Gorice, nekaj novega, saj so bili le posamezniki že doslej poučeni o podrobnostih življenja tržaških, goriških in beneških Slovencev. Iz njegovih izvajanj smo videli, da tudi naši bratje v Italiji še zdaleč ne uživajo tistih pravic in tiste enakopravnosti, ki so jim zajamčene z zakoni in pogodbami. Še vedno morajo nadaljevati boj za osnovne človečanske pravice, ker Italija v njih še vedno gleda državljane druge vrste in jih ovira v uspešnem narodnem razvoju.

Posebno zanimivo pa je bilo predavanje dr. Pleterškega o šolskem vprašanju pri nas na Koroškem. Predavanje je bilo zgrajeno na zgodovinskih dejstvih in znanstvenih dognanjih in je kot tako odkrilo marsikatero zanimivo ozadje stoletnega boja koroških Slovencev za pravice na šolskem področju. Videli smo, da se v zadržanju Avstrije do šolskih zahtev koroških Slovencev v bistvu ni dosti spremenilo in se danes spet ponavljajo metode, ki so se jih naši nasprotniki posluževali že pred mnogimi desetletji. Iz predavanja smo tudi spoznali, kako se je tekom desetletij razvijal odnos napredne in konservativne struje do vprašanja koroških Slovencev, zlasti pa je bila odkrita vsa trhllost argumentov, na katere se sklicujejo pri odrekanju naših upravičenih zahtev po pravični rešitvi šolskega in sploh manjšinskega vprašanja in ki si jih prikrajajo vedno tako, kakor so jim pač bolj prikladni za nadaljnjo politiko potujčevanja slovenskega življa na Koroškem.

Pravo presenečenje je bil nastop slovenskih koroških pisateljev in pesnikov v okviru literarne ure, ko so se že znanim in prizanim literatom Polanšku, Sriencu in Kuchlingu pridružili še trije predstavniki našega literarnega naraščaja — Lipuš, Prunč in Smole, od katerih lahko še marsikaj pričakujemo. In posrečen zaključek z družabnim večerom, ko so se predstavili selski pevci z res kvalitetnim sporedom, ki je doživel edinstven višek v Prešernovi Zdravljici.

Sestanek v Selah je bil nedvomno doslej najlepša prireditev Zveze slovenskih absolventov visokih, srednjih in višjih strokovnih šol. Če se ga je tokrat udeležilo že blizu sto slovenskih izobražencev, potem smo lahko prepričani, da bodo take prireditve v bodoče vzbujale še večje zanimanje.

VII. festival jugoslovanskega filma

Jutri se bo pričel v Pulju VII. festival jugoslovanskega filma, ki bo trajal do 30. julija in nad katerim je prevzel častno pokroviteljstvo predsednik FLR Jugoslavije maršal Tito.

V festivalskih dneh bodo v puljski areni predvajali 9 celovečernih igranih in kratek otroški igrani film ter 14 dokumentarnih filmov. Razen denarnih nagrad za najboljše filme v znesku 2 milijonov dinarjev bodo podelili za najboljši film, scenarij, režijo in igro tudi nagrado „Zlata arena“.

Festivala se bodo udeležili tudi številni gostje iz inozemstva, med njimi priznani strokovnjaki na področju filmske umetnosti.

Gradišćanski Hrvati

Takrat so te vasi odcepili od gjurske škofije in jih priključili dunajski nadškofiji, katera je na hrvatskih župnijah nameščala duhovnike, ki so odpravili hrvatski jezik iz cerkve, uvedli nemščino v bogoslužje in s tem bistveno prispevali h germanizaciji teh krajev.

Podreditev Gradišćanske dunajski nadškofiji je imela že v senžermenski Avstriji v narodnem oziru za Hrvate škodljive posledice. Višja duhovščina je bila izključno nemška in so hrvatski jezik v cerkvi dosledno zapostavljali ali ga celo odpravili. Tudi danes v tem oziru še ni mnogo boljše in so Hrvati v zadnjih desetletjih ponovno stavili svoje zahteve, naj cerkvena oblast preneha s ponemčevanjem hrvatskega življenja. Kot pogoj so zahtevali, da mora predstavnik škofije oz. dosedanji administraturne popolnoma obvladati hrvatski jezik, nemški duhovniki, ki so hrvatskega jezika nezmožni, pa morajo biti premeščeni s hrvatskih in jezikovno mešanih župnij, na njihova mesta pa morajo biti nameščeni zavedni hrvatski duhovniki. Na letnem občnem zboru Hrvatskega kulturnega društva dne 22. junija 1952 v Vincetu so sprejeli spomenico, v kateri so opisali vzroke nazadovanja hrvatskega jezika po priključitvi Gradišćanske k Avstriji ter na prvem me-

stu navedli dejstvo, da „mnogo hrvatskih vasi že deset let nima hrvatskih dušnih pastirjev in da so te vasi podrejene nemškimi župnijami“. Nadalje so v tej spomenici poudarili, „da je po službenih podatkih zadnjega ljudskega štetja z dne 1. 6. 1951 v zadnjih 30 letih popolnoma ali skoro popolnoma izginil hrvatski jezik v celi vrsti prej hrvatskih vasi, dočim je 13 nadaljnjih hrvatskih naselij izpostavljenih nevarnosti raznarodovanja, kakor ga v Avstriji ni bilo od 16. do 17. stoletja“²¹⁾.

Tega raznarodovanja je sokriva cerkev. Dne 21. oktobra 1953 so Hrvati, zbrani na kulturnem dnevu v Pandrofu, sprejeli in naslovili na apostolsko administraturo memorandum o zapostavljanju hrvatskega jezika na cerkvenem področju in zahtevali, „da naj se čisto hrvatske in narodno mešane župnije po dosedanji tradiciji zasedajo s hrvatskimi duhovniki“. To zahtevo je narokovala okolnost, da so nemški duhovniki v mnogih hrvatskih vaseh odpravili sleherno uporabo hrvatskega jezika v cerkvi. Da dunajska nadškofija ni bila naklonje-

na gradišćanskim Hrvatom, pa dokazuje tudi okolnost, da je več kot deset let odklanjala prošnjo na Dunaju živečih gradišćanskih Hrvatov (katerih število znaša po hrvatskih virih kakih 20.000 oseb), da bi jim dala na razpolago cerkev, v kateri bi se bogoslužje opravljalo v hrvatskem jeziku. Prav tako pa tudi dijaki hrvatske narodnosti v deškem semenišču v Železnem in hrvatski bogoslovci v gradišćanskem bogoslovju na Dunaju niso deležni vzgoje v narodnem duhu.

Tako se torej tudi na Gradišćanskem potom cerkvene uprave in po nemški duhovščini — kakor na Koroškem — zelo uspešno ponemčuje in raznaroduje domače hrvatsko prebivalstvo.

Politična uprava

Uradovanje pri državnih in samoupravnih oblasteh je nemško. Narodno zavednih Hrvatov je zelo malo v službi pri okrajnih glavarstvih, na sodiščih, pri finančni upravi in v drugih uradih. Nekoliko več jih je pri deželni vladi v Železnem, vendar večinoma v nižjih službah.

Med uradništvom na Gradišćanskem, s katerim imajo Hrvati opravka, je precejšnje število narodnih nestrpnih in bivših nacistov, ki so napram Hrvatom šovinistično usmerjeni, kakor to dokazuje pogoste pritožbe hrvatskega prebivalstva o obnaša-

nju teh uradnikov napram hrvatskim kmetom in delavcem. Glasilo gradišćanskih Hrvatov „Naš Tajednik“ je bilo zaradi takih primerov prisiljeno, da v uvodnem članku pod naslovom „Hrvatotžeri“²²⁾ ožigosa šovinistične izpade uradnikov, kateri so nahrtili hrvatskega človeka, če je v uradu spregovoril hrvatsko besedo in zahtevali, da mora samo nemško govoriti.

Celo v hrvatskih občinah so za občinske tajnike (bilježnike) nameščeni Nemci, ki ne obvladajo hrvatskega jezika in uradujejo samo nemško. Tudi napisi na državnih in samoupravnih uradih so izključno nemški, večinoma pa tudi v hrvatskih vaseh in so izjeme le redke hrvatske občine, v katerih so narodno zavedni hrvatski župani izposlovali dvojezične napise in kažipote.

Gospodarske razmere

Gradišćanska je v glavnem agrarna dežela. Med vsemi avstrijskimi deželami ima največji odstotek ljudi zaposlenih v poljedelstvu, živinoreji in gozdarstvu. Tako je bilo po uradnem ljudskem štetju iz leta 1934 od vsega prebivalstva, ki je takrat znašalo 298.491 ljudi, zaposlenih v poljedelstvu in gozdarstvu 165.284 oseb, v industriji in obrti pa le 70.626.

(Nadaljevanje sledi)

²¹⁾ „Naš Tajednik“, 12. 7. 1952. Protest gradišćanskih Hrvatov. — „Naš Tajednik-Kronika“, Celovec, 1952. Štev. 30. str. 3.

²²⁾ „Naš Tajednik“, Beč 1954. Štev. 8.

Žetev brez težav

Kdor mora žetev in spravilo žita opraviti še pretežno z ročnim delom, ima v teh dneh polno glavo skrbi: kako bo požel in spravil snop pod streho, kje bo dobil potrebne ljudi in mezdne stroje — snopoveznik ali žitni kombajn —, da bosta žetev in spravilo žita pravočasno in brez znatnejše izgube na zrnju opravljena. Z zavistjo gleda na velike kmete in veleposestnike, ki s kombajnom požanjejo in zmlatijo žito na polju in ki za to potrebujejo le dve osebi. Njemu pa manjka tako ljudi za žetev, kakor tudi denarja za nakup dragega žitnega kombajna (Mährescher).

Dandanes sta žetev in spravilo žita za velikega kmeta eno najenostavnejših opravil, stroji mu opravijo vse potrebno delo. Za povprečnega kmeta, kakršni smo razen redkih izjem slovenski kmetje na Koroškem, pa sta žetev in spravilo žita opravili, ki zahtevata največ fizičnih naporov, največ ljudi in zaradi obojega največ skrbi. In vendar bi bilo tudi pri nas lahko drugače...

Tudi mali in povprečni kmet žetev in spravilo žita lahko popolnoma mehanizirata. Vsak sam zase seveda ne, toda v skupnosti brez nadaljnega. Treba je le spoznanja, da v drobni kmečki proizvodnji, kakor je naša, posameznik ne bo kos razvoju časa, da razvoj časa zahteva združitev in koordinacije interesov na vasi, kar tiče področij proizvodnje in kar tiče vprašanja obvladovanja dela, ki ga od nas zahteva rastlinska proizvodnja, zlasti pa pridelovanje žita.

Interese posameznika je treba vskladiš s koristmi sosesčine

Ravno žetev in spravilo žita sta zelo pravilni opravili, da jih opravimo v sosesčini ali v zadrugi, in sicer z žitnim kombajnom, ki smo ga v prvi ali drugi obliki skupno kupili in ki smo ga pripravljene v prvi ali drugi obliki skupnosti vzdrževati.

Ta oblika kmečke samopomoči nikakor ni nova, je marsikje že dolgo v praksi in

zaradi tega preizkušena tako daleč, da se lahko poslužimo receptov za njeno ustanovitve in njeno uveljavljanje, ki jih v naslednjem navajamo:

Prvi korak k ustanovitvi kombajnske skupnosti je skupna pogodba vseh, ki hočejo v skupnost vstopiti in jih ta lahko sprejme. Skupnost bo dobra in bo svoje člane zadovoljila le, če bo skupna površina žita vseh članov v skladu z zmogljivostjo kombajna. Osnovni

Le tega je najbolje zračunati po površini žita vsakega člana. Ceno kombajna je treba deliti s skupno površino žita in znesek pomnožiti s površino žita vsakega člana. Če bo kombajn kupljen na obroke ali na kredit, je treba točno določiti, kdaj naj vsak član plača obroke svojega deleža.

Bistveno je tudi, da pogodba določi, kje bo kombajn stal, kdo bo z njim delal in kako bodo plačani stroški njegovega vzdrževanja. Za delo s kombajnom je najbolje, da se izmed članov skupnosti izvezbajo 3 do 4 osebe, ki naj bodo za svoje delo normalno plačane. Kar tiče kritja stroškov vzdrževanja kombajna, so izkušnje pokazale, da je najbolje, če se prispevek vsakega člana določi po času, ki ga je trajala žetev pri njem. Tozadevno se je po-

Po žetvi takoj podor strnišča

Podor strnišča takoj po žetvi je eden bistvenih predpogojev za obdržanje in izboljšanje rodovitnosti zemlje in za njeno obvarovanje pred zapleveljenjem. Čim prej po žetvi strnišče podorjemo, tem bolje je.

Dandanašnji na splošno ne puščamo preoranih strnišč neosejanih. Če že drugoga ne, sejemo po strniščih ozimno oljno repico (Rüpsen) za zeleno gnojenje in za prvo zeleno krmiljenje pomladi. Letos pa, ko nam je pri spravilu sena vreme močno nagajalo in je zaradi tega odstotek beljakovin in škrobni enot v njem zelo nizek, bomo morali v strnišča sejati več krmnih mešanic kot običajno, tako za siliranje in zgodnjo jesensko krmiljenje, kakor tudi za zeleno vigredno krmo.

Zlasti pa bomo morali skrbeti, da bomo z zeleno krmo potegnili kar se le da daleč v zimo, tja do decembra. Poleg liho-ogrščice, ki se je kot rastlina za zeleno krmiljenje v novembru in decembru tudi pri nas že uveljavila, stopa kot poznojesenska krmna rastlina v zadnjih letih vedno bolj v ospredje rastlina z imenom „SILETTA“. O tej rastlini je znano, da je sorodna divji redkvi, da je zelo odporna proti mrazu in da jo zaradi tega tudi v goratih krajih lahko sejemo še v avgustu. Po hektarju sejemo 18—20 kg semen. Za krmo „Siletto“ lahko kosimo v oktobru in novembru. Po pridelku zelenja močno prekaša liho-ogrščico, zato je kljub nekoliko nižjemu odstotku beljakovin v njej njihov pridelek po hektarju za ca. 20 % večji, kot je pri lihoogrščici.

Kar tiče globine brazde za strniščno setev na splošno, nemški znanstveniki ugotavljajo, da s takojšnjim podorom strnišč in z 20 cm globoko brazdo v običajnih in sušnih letih pridelek strniščnih rastlin lahko povečamo tudi za 80 %.

Pred setvijo strniščnih rastlin ne pozabimo na izdatno gnojenje s hitro delujočimi gnojili, zlasti fosfornimi in dušičnimi, kajti brez njih ne bo izdatnega pridelka.

predpogoj za uspešno skupnost je namreč, da je površina žita skupnosti taka, da bo mogoče s kombajnom pravočasno požeti rž, pšenico, ječmen in oves. Če je skupnost prevelika, žetev ne bo mogla biti pri vsakem članu pravočasno opravljena in bo posledica, da bodo nekateri člani postali nezadovoljni, vsled česar se bo pričela skupnost krhati.

Pogodba za združitev v kombajnsko skupnost mora uvodoma vsebovati imena vseh članov, vrsto kombajna, ki bo kupljen in njegovo ceno ter obliko nakupa in plačila. V drugem delu pogodbe mora biti jasno določen delež, ki ga mora vsak član skupnosti prispevati k nakupu kombajna.

kazalo, da je s prispevkom 50 šil. na uro žetve mogoče v prvih dveh letih kriti vse izdatke skupnosti za gorivo in olje, za varovalnico, za mezde delavcev (8 šil. na osebo in uro) ter za vzdrževanje in popravila. Za tretje leto pa je treba prispevek vsakega člana za uro žetve določiti po izkušnjah prvih dveh let in v pričakovanju, da bodo v tretjem in nadaljnjih letih stroški za popravila narasli.

Neizogibno je tudi, da pogodba jasno določi poslovodjo skupnosti, ki po eni strani razporeja potek žetve in vodi račun o opravljenih urah pri vsakem članu ter skrbi za plačilo prispevka, po drugi pa skrbi za vse, kar je povezano z vzdrževanjem in

obratovanjem kombajna. Poslovodja mora biti odgovoren vsem članom skupnosti in ti morajo vsaj vsako leto enkrat skupno pregledati račune, določiti prispevke za naslednje leto in sklepati o vseh vprašanih skupnosti, ki zadenejo več kot enega člana skupnosti.

V korist obstoja skupnosti brez konfliktov bo tudi, če bo pogodba izrecno dovoljila, da sme vsak član površino žita povečati kmečjemu le za 25 %. Prav tako naj pogodba določi način povračila deleža za nakup kombajna članu, ki bi pozneje iz skupnosti izstopil. Prav je tudi, da je iz pogodbe razvidno, pred kom se bodo reševali vsi spori v skupnosti, ki se bodo našli neposredno na nakup ali vzdrževanje in obratovanje kombajna.

Pogodba mora biti taka, da jo bodo podpisali vsi člani.

Po tej poti reševanja problema žetve in spravila žita je že marsikje postala žetev enostavna in brez težav. Kombajnska skupnost ni le olajšala opravila pri žetvi, strniščni setvi in drugi košnji, temveč je istočasno bistveno zmanjšala obremenitev kmetijske površine z mrtvim neproduktivnim premoženjem, ki ga predstavljajo stroji na kmetiji.

Dva nova bika simodolske pasme za umetno osemenjevanje

Za osemenjevalno postajo v Perkovem dvorcu v Celovcu je kmetijska zbornica pred kratkim kupila dva nova bika simodolske pasme. S tem se je število bikov simodolske pasme na tej postaji povečalo od dveh na štiri.

Novima bikoma je ime „Wäräger AF 3100“ in „Rebus AF 3200“.

Wäräger izvira iz okolice Ansbacha v Zapadni Nemčiji in je star 5 let. Njegova mati je pri štirih teletih dala povprečno na leto 4.832 kg mleka s 4,17 % masti. Njegov oče je znani plemenjak „Wacker 33.320“, ki je bil 3 1/2 leta na osemenjevalni postaji v Welsu. Wäräger je visok 137 cm, prsna globina znaša 80 cm, prsni obseg pa 223 cm.

Rebus izvira iz rejskega območja Ried na Zgornjem Avstrijskem, je 138 cm visok, ima 81 cm prsne globine in 233 cm prsnega obsega. Njegova mati je pri 6 teletih povprečno na leto dala 4.23 kg mleka s 4,08 % masti. Potomci Rebusa so lani jeseni v Riedu dobili oceno Ic.

Letošnje odkupne cene za rž in pšenico

Kakor znano so odkupne cene za rž in pšenico vezane na določitev s strani ministrstva za kmetijstvo in gozdarstvo. Ministrstvo je določilo za gospodarsko leto 1960/1961 iste cene, ki so veljale v letu 1959/1960. Zato bodo kmetovalci dobili rž in pšenico plačano po naslednjih cenah (za 100 kg zrnja):

	rž	pšenica
julij	225.—	240.—
avgust	222.—	242.—
september	224.—	244.—
oktober	228.—	248.—
november	231.—	251.—
december	235.—	255.—
januar	237.—	257.—
februar	238.—	258.—
marec — junij	239.—	259.—

kinjo, preplašen tako od njenih oči kot od sabelj v zamahu. „Ne mislim, da si samo trgovec,“ je rekla in dim seje razlil v toliko kosov, kolikor besed je izgovorila. In te besede so tiho gorele v belem dimu. Molčal je in se zasukal: ali so slišali drugi, ki sedijo po divanih okoli širokega ognjišča, kjer mrmrajo isti pogovor s seboj sajasti lonci, polni jagnječje juhe, in kjer v bakrenem kotlu, obesenem na stropni tram, izgubljeno popeva vrela voda. „Izpuli mi nekaj dlak z glave, da ostanejo pri meni, dokler se ne vrneš. Tedaj ti povem, kaj moraš narediti.“ Ubogal jo je, tako je rekla in tako ga je gledala, da je moral. Nikoli več si ni upal iti prenočevati v to krčmo. Le kaj mu je imela povedati? Nekaj je vedela, je mislil pogosto, ko je lomil zelene zemlje, iz katerih se je kadil bel, oster dim.

Zdaj se je samo spomnil, da so svinjam od teh žemelj, ko so jih jedle, visele zelenkaste pene iz ust.

Zakaj sem kupil steklene bisere?... Desna roka izpusti puško, vzame iz žepa niz steklenih biserov in ga dolgo vrtil med prsti. Ne more ga vreči v sneg. V temi brez bregov ugašajo ognjene kresnice, ki skačejo iz oči, iz glave, polne vse bolj zvenečega šklepetanja. Hči se bo rodila drugemu. Djordje naglo spravi niz steklenih biserov nazaj v žep in krčevito stisne puškino kopito. Mošnja s cekini zažuli rebra, kakor da je kremenjak. Patisne roko v nadržje in jo prestavi z leve strani na desno. Zlato suho zašklepeče in kri raznese ta šklepet po vseh žilah. Stiska mošnja, da bi zadušil glas rumenih napoleondorov, da bi jih ne slišala noč. Še bolj se zmanjša, tako da bi mogel zlesti v mošnja.

Zakaj se dvajset let bojim, da bi mi razklali glavo? Zlatniki žulijo in pečejo. Njihova teža boli v nadržju. Stopil bo z voza in šel peš. Vrnil se bo v Palanko. Počakal

bo dneva. Hotel je povedati strah Tolu, pa je zaslišal njegovo poživigavanje in glasno rekel:

„Hlapce porajaš gospodarjem!“

„Rodil se bo otrok, ki se bo jokal, in potem se bo smejal in se igral z menoj. In potem bo kradel tvoje hruške, in ko doraste v fanta, bo podil dekleta v vrbovju. Potem pa — svatba, jaz na zgornjem koncu mize in otroci okoli mene. Potem speš otroci. In ko umrem, bodo vsi govorili: „Tolovi vnuki!““

„In katero hišo in njivo mu boš dal?“

„Samo da je moj. Meni je toliko dovolj. Jaz mu bom dal moč, ko doraste v moža, se ne bo bal psičkov, in Srbija je velika.“

„In za to se mučiš?“ šepne Djordje skozi šklepet, podvomni, da ga je Tola slišal, in reče glasno: „Ko bi ne imel mene, bi ti poginili od lakote.“

„In ko bi ti ne imel mene?“

„Nehaj! In vzemi puško.“

„Kaj mi bo?“ Tola prime puško, začuden nad Djordjevim strahom. Zlatniki si ga izmišljajo, pomisli, in reče: „Moje oko ne bo zgrešilo. Ne boj se.“

„Moj oče ima še enega sina,“ reče zase Djordje, po obrazu in rokah pa se mu razlije trnova vročina. Topo udarja v ozkem rebrenem košu, stisnjem s suknjo in kažuhom, mošnja s cekini peče in žuli porebrnico. Pokljanje rogoznice in škripanje voza neznošno grmi na bobničnih, narastlih, velikih kakor napihnjene dude; volovski parklji mehko tapkajo po trebuhu. Lesnike in dreni ob poti se zibljejo, predstavljajo, približujejo, bolj so črni od oglja, pa so ogorelina, posuta z ogorki, ki neslišno ugaša v tišini, po kateri veter, vesel snega, lahko in spretno skače z veje na vejo, potem se z dolgimi rokami brez sklepov in kosti oprijemlje šopov dreves in se ziblje, gibčen; večno mlad in najhitrejši. Petnajst let je minilo, zdaj

zdaj bo zarezgatala puška. Ko ga odvlečejo domov, bo zmrznjen. Njegovo truplo poševno leži v temi, naslonjeno nanjo in pokrilo z njo. V bradi se je kri zgostila v kepe. Prsi so mu razklane. Najži se, nozdri vetra so ledene in dih mu zmerom zaudarja po daljavah. Za oblaki pa je nebo polno zvezd. Za daljave in boga je Djordje Katič, trgovec, toliko kot list v gozdu. Toliko kot kokoš. Krt. In vse bo isto. Samo v njegovih postelji bo spal drugi z njo. Druga stegna bodo stiskala njena kolena. Vukašin bo pojedel posestvo. Ali naj skoči z voza, zlomi puško ob kolesu, zažene mošnja iz nadržja v ogrado in se peš odpravi po snežni grapi? Naj zapoje vsem navkljub? Navzdol so se voli spustili hitreje, v škripanju lesenih klinov zvenkečejo cekini v nadržju, medtem ko Tola s šepetom zaustavlja vole. Vrsta vozarjev je prišla v vas, pod kašči, psi niso hudi, vozarji si začnejo klicati, nekdo zapoje, pa obmolkne; zamolkli odmev pesmi zasuje sneg, debel in gost.

„Zdi se, da ti je ljubo, da so nocoj prizanesli moji glavi?“

„Saj tudi nihče ni grozil tvoji glavi. Midva sva si vrstnika. Skupaj sva odrastla in v vojski služila. Skupaj sva se vojskovala.“

„Ne laži se. Jaz se še očetu ne smilim.“

Pred obcestno krčmo so se voli naglo ustavili, sopihajoč v drobno pokljanje voza. Djordju ni do tega, da bi šel noter: pri luči mu bodo vsi videli obraz. Vozarji se nagnetajo pred krčmo, sneg obletava svetilko. Vse krčme so enake. Tudi svetilke in ceste in njegova vračanja domov. Premislil si je in s puško v roki vstopil zadnji. Vsi so se zasukali, ko so loputnila vrata, vsi so ga pogledali in on je obstal.

(Nadaljevanje sledi)

Nationale Minderheiten

nicht Hindernis, sondern Brücke zwischen den Völkern

Über Initiative des Bundesministers für Auswärtige Angelegenheiten Dr. Bruno Kreisky hielt der Präsident des aussenpolitischen Ausschusses der Bundesvolksversammlung Jugoslawiens Dr. Aleš Bebler am 14. Juni 1960 vor der Österreichischen Gesellschaft für Aussenpolitik und internationale Beziehungen in Wien einen Vortrag zum Thema „Die Stellung der nationalen Minderheiten in Jugoslawien“. Seinen Ausführungen, die auch für Kärnten als Grenzland und Heimat zweier Völker von besonderem Interesse sind (trotzdem aber in der deutschsprachigen Kärntner Presse fast durchwegs verschwiegen wurden!), entnehmen wir folgende Einzelheiten:

Die Frage der nationalen Minderheiten wurde in der Vergangenheit stets als ein besonders heikler Bereich angesehen. Man war allgemein der Auffassung, welche übrigens auch heute noch in einzelnen Ländern vertreten wird, die Existenz nationaler Minderheiten sei ein Hindernis für die Einheit des Landes und ein unvermeidbarer Störungs- und Reibungsfaktor, ja sogar eine Gefahrenquelle in den Beziehungen mit den Nachbarländern. Dieser Auffassung zufolge ist allein schon die Existenz nationaler Minderheiten als ein Übel anzusehen, welches man lieber durch Assimilation oder durch noch drastischere Methoden aus dem Wege schaffen sollte.

Ist dem in Wirklichkeit so, und muss es denn so sein? Dies ist eine Frage, die in diesem Zusammenhang gestellt und beantwortet werden soll.

Das Beispiel Jugoslawiens ist in dieser Hinsicht ausserordentlich lehrreich und gibt auf die eben gestellte Frage eine unzweideutige Antwort.

Jugoslawien ist ein Land, wo die nationalen Minderheiten einen relativ hohen Prozentsatz ausmachen. Der im Jahre 1931 durchgeführten Volkszählung zufolge nahmen die nationalen Minderheiten mit 14,8 % beziehungsweise mit mehr als zwei Millionen Mitgliedern an der rund 14 Millionen zählenden Gesamtbevölkerung teil. Die grössten Volksgruppen waren damals die skipetarische und die deutsche — jede mit etwa einer halben Million Mitgliedern, die ungarische mit ungefähr 470.000, die türkische mit etwa 250.000, sodann die slowakische, rumänische, bulgarische, tschechische, italienische und noch einige kleinere Volksgruppen. Die Volkszählung von 1953 bietet zwar im Hinblick auf die Minderheitenstruktur ein verändertes Bild, zeigt aber zugleich, dass die Gesamtzahl der Minderheitsangehörigen auch heute sehr hoch ist. An der damals 17 Millionen zählenden Gesamtbevölkerung (die inzwischen auf über 18 Millionen angestiegen ist) waren die Volksminderheiten mit etwa derselben Personenzahl wie vor zwanzig Jahren, das heisst mit zwei Millionen oder 12 Prozent beteiligt. Die Minderheitenfrage in Jugoslawien bildet also nach wie vor eines der wichtigen innenpolitischen Probleme.

Die Minderheitenstruktur hat sich gegenüber derjenigen aus dem Jahre 1931 zum Teil verändert. Um die Kontinuität meiner Ausführungen über die heutige Minderheitenpolitik Jugoslawiens aufrechtzuerhalten, möchte ich gleich zu Beginn erklären, wie diese Veränderungen zustande gekommen sind.

Die Skipetaren zählen heute 750.000 beziehungsweise 250.000 mehr als vor 30 Jahren, was dem raschen natürlichen Zuwachs dieses Bevölkerungsteiles entspricht. Ungarn gibt es rund eine halbe Million, das heisst 30.000 mehr als vor dem Kriege. Die türkische Volksgruppe hat sich stark verringert, da die bereits nach dem ersten Weltkrieg eingesetzte freiwillige Rückwanderung der Türken aus Jugoslawien nach der Türkei auf Grund einer zwischen der jugoslawischen und der türkischen Regierung getroffenen Vereinbarung fortgesetzt worden ist. So zählt diese Volksgruppe heute nur noch etwa 100.000 Personen. Die an sich schon kleine, nur 15.000 Mitglieder umfassende polnische Volksgruppe ist auf Grund eines zwischen

den beiden Regierungen geschlossenen Abkommens schon in den Jahren 1946/47 zum grössten Teil nach Polen übersiedelt. Die durch Eingliederung einiger Teile Dalmaniens sowie des kroatischen und slowenischen Küstenlandes zunächst stark angewachsene italienische Volksgruppe schrumpfte später zusammen, und zwar infolge der freiwilligen Optierung und Übersiedlung nach Italien, wozu sie von den Triester und anderen italienischen politischen Organisationen aufgefordert worden war. Diese Umsiedlung wurde auch durch die neugezogene, die Stadt Triest vom natürlichen Hinterland trennende Grenze bewirkt. Die Menschen waren somit gezwungen, die Wahl zwischen Stadt und Hinterland zu treffen. Wer stärker an die Stadt gebunden war, siedelte nach Triest über, diejenigen aber blieben zurück, die sich mit dem hinter unserer Grenze liegenden Land und kleineren Städten mehr verwachsen fühlten. So zählt die italienische Volksgruppe heute insgesamt 36.000 Mitglieder.

Die grösste Veränderung in der Minderheitenstruktur wurde jedoch durch die sehr starke Verringerung der deutschen Volksgruppe verursacht. Diese einst eine halbe Million Mitglieder zählende Minderheit ist im Jahre 1953 auf 60.000 zusammengeschrumpft. Was hier geschehen ist, kann als ein sehr lehrreiches Beispiel dienen zum Studium der Minderheitenfrage im allgemeinen.

Mit Ausnahme des in Slowenien lebenden deutschsprechenden städtischen Elements, welches den kleinsten Teil der in Jugoslawien ansässigen deutschen Minderheit bildete, war die deutsche Volksgruppe nicht österreichischer, sondern deutscher Abstammung. Sie kam aus Schwabenland und hat diesen Charakter nach zwei Jahrhunderten ihres Aufenthaltes in der Vojvodina — vornehmlich aber im Banat — auch bewahrt. Ja, sie pflegte sogar in den Benennungen ihrer Organisationen diese schwäbische Abstammung zu unterstreichen. Als die deutsche Volksgruppe 1919 ihre erste politische Organisation ins Leben rief, da gab sie ihr den Namen „Deutsch-schwäbischer Klub“, um diesen später durch den Namen „Schwäbisch-deutscher Kulturbund“ zu ersetzen.

Diese Organisation war von allem Anfang an mit dem grossdeutschen Geist infiziert — ein Umstand, der sie nach Aufkommen des Hitlerismus in Deutschland in den Schoss des Nazismus trieb. Sie wurde zum willigen Werkzeug der nazistischen Expansion auf dem Balkan und zog allmählich die gesamte in Jugoslawien lebende deutsche Minderheit nach sich.

Mit den beiden von Berlin aus wirkenden Zentralstellen — dem „Verein für das Deutschtum im Ausland“ und später mit der seit 1940 unter der Leitung des SS-Generals Lorenz stehenden „Volksdeutschen Mittelstelle“ — eng verbunden und von diesen auch ständig unterstützt, konnte der Kulturbund schon nach einigen dem zweiten Weltkrieg vorangegangenen Jahren die gesamte deutsche Volksgruppe in mehreren ausgesprochen Hitlerschen, sich in allem nach der NSDAP richtenden Organisationen erfassen. Die Zahl der organisierten deutschen Minderheitsangehörigen stieg auf 450.000, an deren Spitze der von Hitler ernannte Volksgruppenführer stand.

(Fortsetzung folgt)

RADIO CELOVEC

Poročila dnevno: I. program: — 5.45, 5.45, 7.45, 12.30, 17.00, 20.00, 22.00. II. program: — 6.00, 7.00, 8.00, 13.00 17.00, 19.00, 22.00, 23.00.

Vsakodnevne oddaje: I. program: — 5.55 Oddaja za kmete — 6.00 Vedri zvoki — 7.00 Pisan spored za jutranjo uro — 7.55 Gospodarska poročila in delovni trg — 9.00 Pozdrav nate — 10.10 Gospodinjski magazin — 11.00 Dobro razpoloženi ob enajstih — 12.03 Pestro mešano — 13.00 Opoldanski koncert.

Slovenske oddaje Radia Celovec

Ponedeljek, 25. 7.: 14.00 Poročila, objave. Pregled sporeda. — Kogar zanima. — 17.55 Za našo vas.

Torek, 26. 7.: 14.00 Poročila, objave. — Po tajnstvenih slezah koroške domovine.

Sreda, 27. 7.: 14.00 Poročila, objave. Domači vrt. — Kar želite, zaigramo.

Četrtek, 28. 7.: 14.00 Poročila, objave. — Iz popatne lorbe: Pri tujih narodih v gosteh: Kanada.

Petek, 29. 7.: 14.00 Poročila, objave. — Domači godci in pevci.

Sobota, 30. 7.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca.

Nedelja, 31. 7.: 7.30 S pesmijo in glasbo pozdravljamo in vaščimo.

Televizijski program:

Vsakodnevna oddaja: 20.00 Čas v sliki. Oddaja Čas v sliki tudi vedno pred zaključkom televizijskega programa.

Nedelja, 24. 7.: 17.00 Za mladino: Braziljanska kava — 17.30 „Lassie“, povest psa — 30.00 „Luč ljubezni“, film.

Ponedeljek, 25. 7.: 19.30 Vaš nastop, prosim — 20.20 Aktualni šport — 20.40 Tudi to je Avstrija — 21.10 V pestrem zaporedju.

Torek, 26. 7.: 20.20 „Smehljaj Gioconda“.

Sreda, 27. 7.: 17.00 Listama v slikanici — 17.30 Za motoriste — 19.30 Očka je najboljši — 20.20 „Povelje vesti“.

Četrtek, 28. 7.: 19.30 Šport — 20.30 Poročila o glasbenih tednih v Kresnu — 21.05 „Križi na obzorju“.

Petek, 29. 7.: 19.30 Filmski festival v Berlinu — 20.20 „Plasalka iz Marakeša“.

Sobota, 30. 7.: 19.30 Veseloliga — 20.20 Vsaka sekunda en šiling.

RADIO LJUBLJANA

Poročila dnevno: 5.05, 6.00, 7.00, 13.00, 15.00, 17.00, 22.00.

Sobota, 23. julij:

5.00 Dobro jutro — 8.20 Pionirski tednik — 10.10 Zvočni mozaik — 11.30 Družina in dom — 12.00 Narodne pesmi iz Bele Krajine — 12.15 Kmetijski nasveti — 13.50

RADIO PROGRAM

Sobota, 23. julij:

I. program: 5.50 Oddaja zbornice kmetijskih delavcev — 7.00 Pestro pomešano — 7.55 gospodarske vesti — 8.00 Fantje, veseli bodite — 8.45 Širni pisani svet — 14.00 Pozdrav nate — 15.30 Iz vseh dalin zveni — 15.55 Slavnostne igre v Bayrauthu — 17.45 Mladinska oddaja — 19.35 Odmev časa — 20.15 Richard Wagner. Umetnik in javnost — 22.55 Pogled v svet.

II. program: 6.10 Z glasbo v dan — 7.10 Beleške iz dnevnika — 9.00 Dobrodošli v Avstriji — 9.20 Ti in žival — 11.00 Ljudske viže — 12.03 Za avtomobiliste — 13.30 Agrarna politika — 14.40 Tehnični razgled — 17.40 Gradiščanska ura — 20.05 Dobro zabavo — 21.45 Šport.

Nedelja, 24. julij:

I. program: 6.50 Domači vrt — 7.00 Jutranji koncert — 8.05 Kmečka oddaja — 9.00 Jugoslovanska glasba — 11.00 Dopoldanski koncert — 13.00 Operni koncert — 14.30 Pozdrav nate — 16.30 Skozi svet, skozi čas — 17.05 Plesna glasba — 18.00 Otroški oder — 19.00 Šport — 20.10 „Sreča norcev“, komedija — 21.10 Glasba za nedeljski večer.

II. program: 6.10 Vesele melodije — 7.05 Godba na pihala — 8.15 Kaj je novega — 10.05 Dobrodošli v Avstriji — 10.15 Veselo pelje, vesela igranje — 13.15 Za avtomobiliste — 14.45 Za fotografe — 18.00 V dobrem razpoloženju — 18.30 Mladinska oddaja — 19.10 Oddaja zveznega kanclerja — 20.00 Državna opera med obema vojnama — 21.45 Šport — 22.10 Pogled v svet.

Ponedeljek, 25. julij:

I. program: 6.10 Jutranja gimnastika — 8.00 Operni koncert — 14.45 Posebej za Vas — 15.30 Knjižni kotiček — 15.45 Operetne melodije — 18.20 Za Vas, za vse — 18.30 Aktualno za mladino — 18.55 Šport — 19.00 Dober večer, dragi poslušalci — 19.30 Odmev časa — 20.15 Kaj mislite vi — 20.30 Rumeni ponedeljek — 21.00 Dama in dvanajst fantov.

Torek, 26. julij:

I. program: 6.25 Pestro pomešano — 7.55 Gospodarske vesti — 8.00 Ljudstvo muzicira — 14.30 Koroško pesništvo — 16.00 Godba na pihala — 17.10 Veselje in razpoloženje na tekočem traku — 18.55 Šport — 19.00 Dober večer, dragi poslušalci — 19.25 Salzburške slavnostne igre: „Kavalir z rožo“.

Sreda, 27. julij:

I. program: 6.10 Jutranja gimnastika — 8.00 Da, ta je moja melodija — 8.45 Iz ženskega sveta — 14.45 Za prijatelja popevk — 16.00 Dobro razpoloženi — 18.55 Šport — 19.00 Dober večer, dragi poslušalci — 19.30 Odmev časa — 20.15 Neminljive melodije — 21.00 Salzburške slavnostne igre.

Četrtek, 28. julij:

I. program: 6.10 Jutranja gimnastika — 8.00 Operetni koncert — 8.45 Avstriji v tujini — 14.30 Posebej za Vas — 15.45 Esaj našega časa — 17.10 Pisan sopek melodij — 17.55 Kulturne vesti — 18.00 Kmečka oddaja — 18.30 Mladinska oddaja — 19.30 Odmev časa — 21.00 Pojemo in pripovedujemo o deželi Drave — 22.10 Pogled v svet.

Petek, 29. julij:

I. program: 6.10 Jutranja gimnastika — 8.00 Orkestralni koncert — 8.45 Pozdravljeni — 13.10 Ljudska glasba iz Avstrije — 13.30 Za prijatelja citer — 16.00 Glasba in sonce — 18.55 Šport — 19.00 Avstrijski državno prvenstvo v lahki atletiki — 19.35 Odmev časa — 20.15 Halal Teenagerji — 21.00 Mozarteum-orkester iz Salzburga — 22.10 Pogled v svet.

II. program: 6.05 Mladi glas — 6.10 Z glasbo v dan — 7.10 Beleške iz dnevnika — 9.00 Dobrodošli v Avstriji — 9.20 Mladina naj potuje — 12.03 Za avtomobiliste — 13.30 Za prijatelja opere — 14.10 Sodobni avstrijski komponisti — 14.35 Mednarodna radijska univerza — 16.00 Otroška ura — 17.10 Kulturne vesti — 17.15 Znanje za vse — 19.10 Teden dni svetovnega dogajanja — 19.25 Salzburške slavnostne igre: „Hughie“ in „Tartuffe“.

Od arije do arije — 14.35 Voščila — 16.00 Na platnu smo videli — 16.20 Kopalcem v zabavo — 17.10 Parada plošč — 18.00 Umetne in narodne pesmi — 18.45 Okno v svet — 20.00 Narodne in domače viže — 21.20 Vesela godala.

Nedelja, 24. julij:

6.00 Nedeljski jutranji pozdrav — 6.45 Godba na pihala — 7.15 Izletnikom na pot — 8.00 Mladinska igra — 8.37 Otroške pesmi — 10.00 Se pamnite, tovariši — 11.20 Vojvodinski mozaik — 12.00 Voščila — 13.30 Za našo vas — 13.45 Koncert pri vas doma — 14.15 Voščila — 16.30 Zvočni mozaik — 17.00 Šport — 30.05 Glasbeni variete.

Ponedeljek, 25. julij:

5.00 Dobro jutro — 8.05 Polke in valčki — 8.35 Iz filmov in glasbenih revij — 9.00 Melodije za vas — 11.00 Iz opere „Madame Butterfly“ — 12.00 Vaški kvintet — 12.15 Kmetijski nasveti — 13.30 Pesmi in plesi narodov Jugoslavije — 15.40 „Rož, Podjuna, Zila“ — 16.00 Med piramidami in tropskimi projekti — 16.40 Parada plošč — 17.10 Srečno vožnja — 18.00 Operne melodije — 18.40 S knjižnega trga — 20.00 Jugoslovanska zabavna glasba — 20.35 Smetana: Maja domovina.

Torek, 26. julij:

5.00 Dobro jutro — 8.30 Europa-express — 9.00 Mladinski zbor — 11.05 Radi jih poslušate — 11.30 Oddaja za otroke — 12.00 Soldaške narodne pesmi — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.40 Pisani zvoki z Dravskega polja — 13.30 Naši operni pevci — 14.10 Kmečka godba — 14.35 Voščila — 16.00 Iz domače književnosti — 17.20 Parada plošč — 18.00 Zanimivosti iz znanosti in tehnike — 21.50 Človek in zdravje — 20.30 Radijska igra — 21.50 Plesni zvoki velikih mest — 22.15 S popevkami po svetu.

Sreda, 27. julij:

5.00 Dobro jutro — 8.05 Poje Koroški akademski oktet — 9.31 Zabavna glasba — 11.30 Čajkovskega opere „Pikova dama“ — 12.00 Pesmi in plesi iz Bele Krajine —

Trgovsko podjetje Rutar v Dobri vasi vzame vajenka za konzumni oddelek (Eisenhandlung). — Pogoji: glavna šola in znanje obeh deželnih jezikov. — Prehrana in stanovanje po želji v hiši. — (Vzamemo tudi Rožane.)

12.15 Kmetijski nasveti — 12.40 O'roci pozdravljajo — 14.35 Izbrali smo za vas — 16.00 Novosti na knjižni polici — 16.20 Koncert po željah — 18.00 Kulturna kronika — 18.20 Slovenski samospavi — 18.45 Radijska univerza — 20.20 Popularne opere.

Četrtek, 28. julij:

5.00 Dobro jutro — 8.05 Norveški plesi — 8.25 Mladinski pevski zbori — 9.12 Od valčka do rock'n rolla — 9.40 Zbor Slovenske filharmonije — 10.10 Od melodije do melodije — 11.30 Oddaja za cilicane — 12.15 Kmetijski nasveti — 13.50 Vedri zvoki — 14.35 Voščila — 16.00 Iz svetovne književnosti — 17.10 Turizam in melodije — 18.00 Iz oper Bedricha Smetane — 18.30 Šport in športniki — 20.00 Četrtek večer domačih pesmi in napevov — 20.50 Puškin: Cigani.

Petek, 29. julij:

5.00 Dobro jutro — 8.05 Operne uverture — 9.00 Frane Milčinski: Polovalni urad — 11.00 Črnske duhovne pesmi — 12.00 Pesmi za otroke — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.40 Izpod zelenega Pohorja — 14.35 Operne arije — 15.40 Slovenski oktet — 16.00 Humoraska tedna — 16.20 Parada plošč — 18.15 Gorenjske palke in valčki — 20.15 Tedenski zunanepolitični pregled — 20.30 Balet skozi stoleja — 31.15 O morju in pomorščakih.

RADENSKA IN ROGAŠKA

zdravilna (mineralna) voda

pri

Breznik in Co.

CELOVEC, Viktringer Straße 5